

Recenzii

Helmut Kulhanek, *Mori în Reșița și împrejurimile mai apropiate*, Editura Doku-Verlag, Mechernich (Germania), 2016, 137 p.

Materialul redactat în limbile română și germană – inițiativă pe care o salutăm, având în vedere că este menită să ofere accesul la informație unui public cât mai larg – poartă semnătura profesorului de matematică, de fizică și de tehnica optimizării proceselor industriale, Helmut Kulhanek. Reșițean de origine, dar stabilit de mai bine de patru decenii în Germania, autorul revine cu o nouă lucrare dedicată locurilor natale. Volumul, care, pe înțelesul nostru, se intitulează „Mori în orașul Reșița și împrejurimile lui” se orientează spre șaptezeci și două de imagini reprezentând ilustrate din epocă, fragmente ale unor hărți militare austriece, planuri de situație, scheme de principiu, anunțuri publicitare și fotografii contemporane. Acestea propun spre vizualizare clădiri de moară, îndeobște, dezafectate și ruinate (o selecție de cel puțin treizeci și două de obiective care au funcționat succesiv, în decursul timpului), precum și elemente specifice ale mecanismului unei mori (roți de antrenare, pietre de moară cu și fără ferecătură, pâlnii din lemn etc.). De asemenea, cartea furnizează însemnări, analize și propuneri pertinente pentru viitoare destinații – în opinia noastră, realizabile dacă există voință suficientă – a cel puțin unuia din imobilele existente încă, imobil declarat monument istoric și arhitectural. Este vorba de fosta moară Juracsek, principalul obiectiv și laitmotivul studiului, azi o dărăpănată locuită.

Circumscrișă unui demers interpretativ al istoriei locale, aici privitor la „orașul-uzină”, volumul nu are pretenția de a fi exhaustiv. Dimpotrivă, autorul susține ca binevenite strădaniei sale „*observații critice, propuneri, completări și amănunte suplimentare*”, probabil din intenția tipăririi unei ediții revizuite și adăugite. Ca surse documentare s-au folosit, pe lângă hărți militare, planuri ale orașului și material ilustrativ în limita posibilităților, mărturii orale ale unor foști localnici de vârsta a treia răspândiți pretutindeni în lume.

În lucrarea sa, Helmut Kulhanek izbuteste să ne pună în temă cu subiectul prin prefața criticului literar Ada D. Cruceanu, autoarea unui număr însemnat de opere literare și traduceri. Aceasta apreciază studiul cercetătorului ca fiind „*un repertoriu adnotat și ilustrat, ce se va adăuga, cu siguranță, patrimoniului morilor din Banat dar, în primul rând, un „documentar” esențial pentru trecutul Reșiței, pornind chiar cu anul nașterii industriei sale*”. Materialul constituit în condiții grafice și de tipar deosebite este aranjat în următoarele capitole: *Cuvânt introductiv/ Notă explicativă* (pp. 7-8 și pp. 49-50); *Considerații generale* (pp. 9-11 și pp. 51-54); *Morile de pe Bârzava și de pe canalul lateral Eruga* (pp. 12-32 și pp. 55-77); *Morile din Valea Sodolului și din Valea Domanului* (pp. 33-38 și pp. 78-84); *Cazuri deosebite/Întrebări deocamdată fără răspuns* (pp. 39-41 și pp. 85-87); *Tabel centralizator* (p. 42 și p. 88); *Încheiere/ Mulțumiri* (pp. 43-44 și pp. 89-90); *Ilustrații* (pp. 91-134). Prima copertă conține o retrospectivă grafică cu nuanțe idilice, având în centrul atenției moara Juracsek. Coperta a patra cuprinde o succintă biografie a autorului, o trecere în revistă a contribuțiilor sale tematice din domeniul istoriei și o fotografie portret¹.

Chiar dacă scrierea nu dispune de aparat critic, remarcăm modul problematizării subiectului, obiectivitatea analizei, limitarea la informațiile de istorie obținute prin comunicare directă, la constatările și amintirile personale, deoarece acestea redau fapte concrete povestite altfel ori nerelatare până în acel moment, care merită și trebuie păstrate și ele în memoria colectivă.

Suntem de părere că autorul, legat sufletește de locurile natale, reușește, prin

¹ Din lucrările autorului apărute anterior, scoatem în evidență: *Construcții hidrotehnice de avangardă în Banatul Montan* (Timișoara, 2011) – o recenzie de carte am publicat-o în anuarul *Sargetia VI (XLII)*, 2015, pp. 371-372, a Muzeului Civilizației Dacice și Romane din Deva; *Cartofilie reșițeană-Ilustrate istorice din patru decenii/1898-1938* (Timișoara, 2013); *Reșița – Poduri, podețe, punți, pasarele și pasaje de-a lungul timpului* (Mechernich-Germania, 2015) – o recenzie a acestei cărți, realizată de noi, este în curs de publicare, de asemenea, în anuarul *Sargetia* (2018).

această apariție editorială, să sublinieze rolul central pe care îl jucau cândva clădirile agricole în viața comunității: de la locuri încărcate cu o mulțime de semnificații la spații de întâlnire în care se prelucrau roadele muncii agricole de peste an. Acestor calități ale cărții am adăuga că volumul are misiunea să transmită generației mai tinere un imbold privind necesitatea aprecierii juste, prezervării și transmiterii pentru posteritate a valorilor culturale tehnice din țara noastră, cu referire la acelea care nu au căzut, încă, victime indolenței, lipsei de respect față de creatorii de valori și de civilizație tehnică ori luării unor decizii de casare și demolare!

Ronald HOCHHAUSER